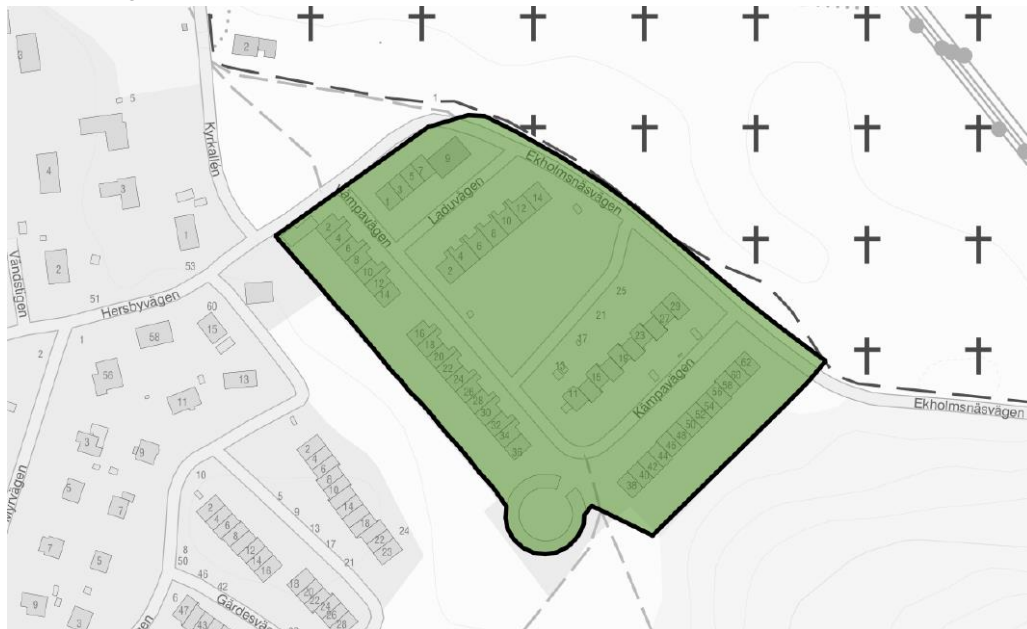

Hersby Gärde

Bakgrund

På platsen för Hersby gårds nerbrunna ekonomibygnader uppfördes radhusen vid Kämpavägen och Laduvägen under sent 1940-tal till 1950-talets början, efter ritningar av arkitektfirman Ancker, Gate & Lindegren. Centralt i området finns en trädgård som ursprungligen tillhörde rättarbostaden på Hersby.

Det välbevarade Hersby Gärde från 1948-1950 med sina karaktärsfulla radhuslängor är ett väl sammanhållet och intimt planerat område med stark egen karaktär.

Beskrivning av området

Längre söderut från Lidingö kyrka och Hersbyholm ligger kvarteren Gårdssmedjan, Hersby hage, Ladugården, Stataren, Sädesboden, Torparen och Ättebacken. Radhuskvarteren som omger Kämpavägen och Laduvägen bebyggdes omkring år 1950 på mark som tidigare tillhört Hersby gård, en av Lidingös gamla huvudgårdar. Arkitekttrion Ancker, Gate & Lindegren, några av landets på sin tid ledande arkitekter, ritade alla radhusen 1948, med undantag för fyra i kvarteret Gårdssmedjan. Dessa ritades först 1955 av J. Curman och N. Gunnartz. Centralgaraget ritade Ancker, 1955.

Området blev mycket uppmärksammat redan från start. Samarbetet mellan de tre arkitekterna och landskapsarkitekten Walter Bauer har gett området dess speciella karaktär vad gäller husens utformning och placering i landskapet liksom trädgårdarnas utformning.

Beskrivning av bebyggelsen

Bebyggelsen ligger luftigt, med rejäla avstånd mellan längorna, på flack f.d. jordbruksmark. Byggnadsvolumerna är låga och trädgårdarna stora utan avskärmande plank, vilket ger området en luftig och grön karaktär. Mitt i området finns en park med äldre fruktträd. Trädgården ska ha tillhört den numera försvunna rättarbostaden. Landskapsplaneringen gjordes i samarbete med landskapsarkitekt Walter Bauer som även var bosatt i området.

Hersby Gärde. Områdets mycket välbevarade, välplanerade grundstruktur från 1948-1950 framträder tydligt oavsett om det är vinter och avlövat eller sommar och grönska.

Samarbetet mellan Ancker, Gate & Lindegren och Walter Bauer har gett Hersby Gärde dess speciella karaktär vad gäller husens utformning och placering i landskapet samt trädgårdarnas utformning.

Radhusbebyggelsen är uniform till sin karaktär. Även om de olika radhuslängorna sinsemellan har olika gestaltning är de alla variation på samma tema. Radhusen är uppförda i två våningar, några med källare, några i souterräng. Fasaderna är spritputsade med slätputsade fönsteromfattningar, hörnlisener och gesimser. Radhusen har alla sadeltak, vanligen asymmetriska med rött enkupigt lertegel. Några fönster, främst vardagsrumsfönster är mycket karaktäristiskt utformade av arkitekterna med karaktäristisk spröjs, eller som i kvarteret Torparen, utkragat och spröjsat.

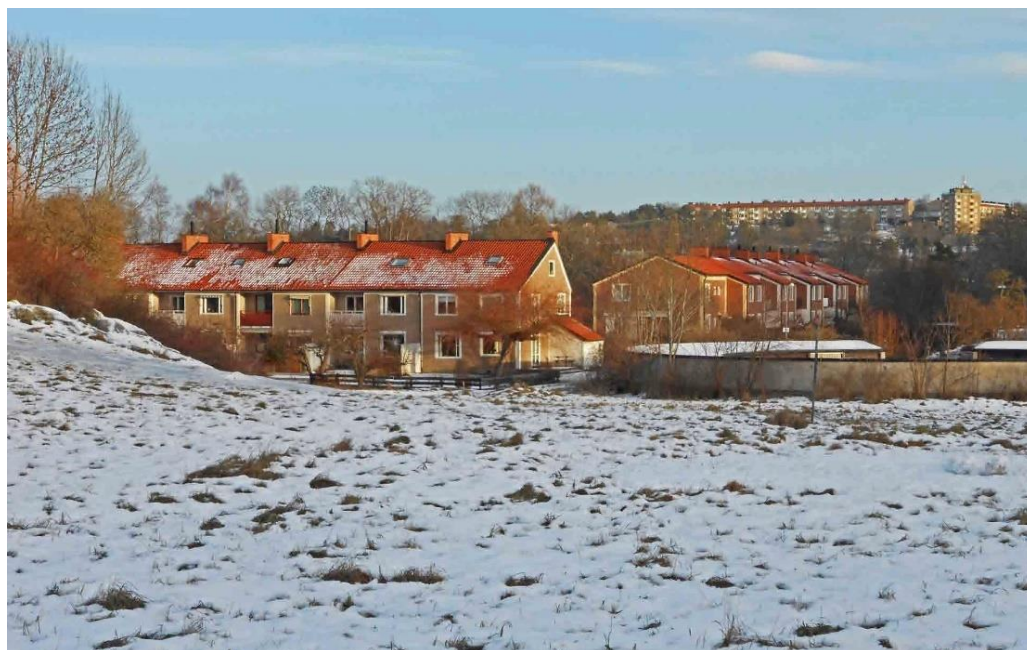
Fasadkulörerna håller också samman bebyggelsen uttrycksmissigt, gråbeige spritputs med gulbeige eller vit slätputs. Fönstersnickerierna är vanligen vita men blå, gröna och engelskt röda är också vanligt förekommande. Bebyggelsen håller mycket hög arkitektonisk kvalitet med en hög ambitionsnivå. Arkitektoniskt och arkitekturhistoriskt är de typiska för det sena 1940-talet/ tidiga 1950-talet med en lekfull, spirituellt och romantisk gestaltning på klassisk grund. Exempelvis i kvarteret Stataren består radhuslängan av i "sicksack" adderade volymer under ett gemensamt asymmetriskt sadeltak. Bebyggelsen i området är mycket representativ för Ancker, Gate & Lindegrens radhus- och villaarkitektur som karaktäriseras av god gestaltning, goda material och hantverksmässigt utförande. Radhusbebyggelsen representerar det moderna folkhemmet med familjelivet i centrum.

Hersby Gärde är mycket välbevarat sedan det uppfördes 1948-1950. De långsmala trädgårdstomterna avdelas inbördes av låga häckar eller staket, ofta med stående enepinnar.

Fönsterutformningarna är mycket karaktäristiska för arkitektfirman Ancker, Gate & Lindegren. Inte minst gäller det vardagsrumsfönstren som här i kvarteret Torparen där dessa har en speciell spröjsning och skjuter fram som ett litet burspråk på fasaden.

Vy mot radhuslängorna på Hersby Gärde samt centralgaraget från 1955 till höger i bild.

Karaktärsfullt är områdets "centralgarage" från 1955 i kvarteret Hersbyhage. Garaget är en cirkelrund anläggning med 29 garageplatser, ursprungligen med slagdörrar som dock numera är ersatta med vipportar i brun plåt. Anläggningen har ett cirkelrunt "torg" med 26 meters inre diameter mot vilket de 29 garagen vetter. Fasaderna utåt är putsade och ljusgrå. Anläggningen har ett pulpettak som lutar in mot gården.

I kvarteret Ladugården finns en gammal jordkällare, en rest från en försvunnen agrarbebyggelse.

Sammanfattande värdering

Hersby Gärde utgör en särskilt värdefull kulturmiljö. Det är ett exempel på ett konsekvent genomfört och karaktäristiskt radhusområde från 1948–1950. Området är ritat och planerat av arkitekterna Ancker, Gate & Lindegren samt kompletterat med ytterligare fyra radhus av arkitekterna Jöran Curman och Nils Gunnartz, 1955. Tillsammans med landskapsarkitekten Walter Bauer skapades ett grönskande, varierat, väl sammanhållet och intimt planerat område med stark och egen karaktär. Radhusen uppvisar hög kvalitet, såväl vad gäller arkitektonisk utformning som materialval och hantverksutförande. De varierade byggnadsvolymererna med asymmetriska sadeltak ger ett elegant och lekfullt intryck, typiskt för 1950 talet. Om detta vittnar inte minst den karaktärsstarka runda garagebyggnaden. Radhusbyggande har tradition på Lidingö allt sedan Canadaradhusen. Radhusen vid Kämpavägen är en given, viktig och tidstypisk länk i Lidingös mycket kvalitativa radhustradition.

Miljön är uppmärksammas som kulturmiljö i "Lidingö – Kulturhistoriska miljöer" (Stockholms Länsmuseum, 1990).

Kulturmiljöns bebyggelse är inventerad, registrerad och värderad i Bebyggelseregistret (Raä).

Karaktärsdrag

- Välbevarad mycket väl sammanhållen radhusbebyggelse från ca 1950, homogen men med variationer, av mycket hög kvalitet.
- Asymmetriska sadeltak med enkupigt tegel, avsaknad av taksprång.
- Fasaderna spritputsade med slätputsade lisener, dörr och fönsteromfattningar och gesimser.
- Fasadkulörer i gråbeige eller brunrosa.
- Fönster i fasadliv av varierande utformning, övre våningens fönster "hänger" i gesimsen. Även burspråk förekommer. Fönstersnickerier är främst vita men förekommer också i engelskt rött, blått och grönt.
- Tidstypiskt utformade entréer med ursprungliga dörrar med enkel glasruta.
- Lummiga trädgårdar avgränsas mot gatan av häckar, enestölar eller staket av liggande plank.
- Det cirkelrunda centralgaraget med sin karaktäristiska utformning i ljusgrå puts och inåt sluttande pulpettak kring rund plats.
- Den centrala parken med resterna av fruktträdgården.

Råd och riktlinjer

Förutom vad som anges i Lidingös kulturmiljöprogram Del 1 gällande vård och underhåll av byggnader ges följande råd:

- Landskapsplanen med radhuslängor samt centralgarage ordnade kring den äldre trädgården bör bevaras.
- De mindre radhusträdgårdarna omgärdas av häckar eller enekäppar vilka bör bevaras. Höga avskärmande staket bör undvikas.
- Områdets uniforma karaktär bör bevaras. De gråbeiga och brunrosa spritputsade fasaderna med ljusare markeringen av fönster, dörrar och knutar har en sammanhållande verkan inom området och bör underhållas så att de behåller sin ursprungliga karaktär.
- Ursprunglig färgsättning bör bevaras.
- Tegeltaken bör underhållas regelbundet och trasiga tegelpannor bör bytas efterhand, om det blir nödvändigt att byta till nya tegelpannor bör detta göras över hela taken för att behålla takens sammanhållande effekt.
- Äldre byggnadsdetaljer ska värnas, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Ursprungliga snickerier skall renoveras med traditionella

material och metoder, vid behov tillverkas kopior av de ursprungliga snickerierna.

- Förrådsbyggnaderna är karaktärsskapande och bör bevaras, vid underhåll skall den vita färgsättningen bevaras.
- Balkonger bör bevara sin ursprungliga utformning och färgsättning.
- Miljön som helhet är känslig för förändringar och antikvarisk sakkunnig bör medverka vid ändringar som påverkar det kulturhistoriska värdet.